

Razgovor s Pavušom Vežićem

Istaknuti zadarski konzervator, povjesničar umjetnosti i dugogodišnji profesor na Odjelu za povijest umjetnosti Sveučilišta u Zadru – Pavuša Vežić, jedan je od onih zaljubljenika u povijesnu baštinu koji je svojom riječju i djelom vlastitu ljubav prema kulturnom naslijeđu i želju za njegovim vrednovanjem i očuvanjem vješto uspijevao prenositi mnogim studentima povijesti umjetnosti u Zadru. S druge strane gotovo da nema značajnijeg spomenika na zadarskom području kojega nije dotaknula konzervatorska ruka, ili riječ, ili zapis, tog ljubitelja i neumornog istraživača starina. Stoga ne iznenađuje njegova bibliografija (sedam knjiga, pet poglavlja u knjigama, sedamdesetak znanstvenih i četrdesetak stručnih radova) posvećena u najvećoj mjeri upravo povijesnom arhitektonskom blagu zadarskoga kraja. O značaju profesora Vežića za Sveučilište u Zadru i sam grad Zadar svjedoči nova *Ars Adriatica*, sedmi broj časopisa Odjela za povijest umjetnosti, posvećen upravo nedavno umirovljenom profesoru. U čast njegova sedamdesetog rođendana i pedeset godina rada, pojednostavljeno govoreći trideset godina konzervatorskog djelovanja i dvadeset godina nastavničkog, uz odlazak u zasluženu mirovinu, učinilo se prigodnim razgovarati s Pavušom Vežićem.

Profesore, uvijek volite isticati svoje makarsko porijeklo, no veoma ste rano napustili uži zavičaj i zamijenili ga riječkom adresom. Tamo ste 1966. godine završili Građevinsku tehničku školu – arhitektonski smjer. U kolikoj su mjeri odabir spomenute srednje škole i promjena sredine odredili Vaš odnos prema arhitekturi, urbanizmu i graditeljskom naslijeđu, a samim time utjecali na izbor buduće konzervatorske, znanstveno-istraživačke, pa i profesorske karijere?

Na Rijeku sam kao nekakvu popudbinu iz zavičaja donio emotivnu sklonost prema “malim mjestima srca moga” kako je lijepo rekao pjesnik. Kasnije se to razvijalo prema spoznavanju zapravo visokog urbaniteta i prostornoga sklada malih gradova u povijesnoj Dalmaciji: Raba ili Trogira, Hvara ili Korčule. Na svoj način u tom je krugu i moja Makarska. No, za mene srednjoškolca Rijeka nije bila to, bila je odbojan veliki grad, narušen industrijom, bučnim prometom, betonom... Tek sam s vremenom upoznao njezine prave značajke, ono što je i danas obilježava kao izraziti grad u nas: kozmopolitska otvorenost, dinamična ekonomija i kulturni život, brojna kina, sjajno kazalište... puno toga. Gledao sam i zanimljivu arhitekturu secesijskih i modernih građevina. Na Rijeci su djelovali značajni urbanisti i arhitekti: Zdenko Sila, Boris Magaš, Igor Emili; ili važni dirigenti: Boris Papandopulo,

Lovro Matačić, Davorin Haupfeld; ili vrijedni slikari: Vladimir Udatny, Antun Žunić (bavio se i scenografijom u teatru); a nama je u srednjoj školi prostoručno crtanje predavao Jakov Smokvina. U tom kulturnom ambijentu, koga sam, valja priznati, postajao svjestan više nakon što sam odselio nego li bivajući u njemu. Bio sam premlad. Međutim, od početka me privlačio riječki Stari grad, u ono doba nažalost jako zapušten i što je gore – rušen. Ako se ne varam, u Malome salonu na Korzu, bila je postavljena vrijedna izložba o arhitektonskoj i konzervatorskoj dokumentaciji Staroga grada. Oduševila me sjajna grafika tehničkih crteža i nacрта raznih pojedinosti povijesnih građevina: portali, prozori, balkoni, gvozdene rešetke... Mislim da je upravo Igor Emili surađivao u izradi te građe. No, radi podizanja novih poslovnih zgrada:

banke, robne kuće i sličnih građevina te zapuštanja i rušenja onih starih, činilo mi se da to nije čuvanje već raspad starog i rast novoga grada, kako sam znatno kasnije, 1983. godine, pisao u časopisu Čovjek i prostor.

Ipak, da se vratim Vašem pitanju o srednjoj školi za koju sam odlučio upisati je 1962. godine. Ona je već tada imala autoritet dobre stručne škole, dobroga programa. Mene je, pohađajući nastavu, više od ostalih predmeta privukla Povijest arhitekture. Uz vještine koje smo stjecali, čitanje i pravljenje tehničkih crteža, tehničkih opisa i troškovnika, razumijevanja konstrukcija i statičkih odnosa, građevinskih materijala, funkcija prostora, i slično, posebno mi je upravo Povijest arhitekture pobudila interes i pružila okvir za kasniji studij i poziv s kojim živim evo i danas.

Godine 1968. zaposlili ste se u Zavodu za zaštitu spomenika kulture u Zadru te na Filozofskome fakultetu, kao redoviti student, upisali ste studijsku grupu Povijest umjetnosti i Filozofija. Tako je započela Vaša neraskidiva veza sa Zadrom. Recite nam nešto o svojim ranim danima – o počecima u Zavodu i daljnjem obrazovanju.

Bile su to za mene zanimljive i vrijedne godine prije svega zbog ljudi koje sam upoznao i privilegije što sam uz njih mogao raditi i učiti, uz to na zaista posebno vrijednim spomenicima. Profesorica Ksenija Radulić vodila je Zavod, profesor Ivo Petricioli Odsjek za povijest umjetnosti na Fakultetu, a bio je ujedno i svakodnevni suradnik i savjetnik na konzervatorskim poslovima u Zadru i na zadarskome području. Prvi zahvat u kome sam i ja sudjelovao, naravno tek kao pripravnik, bila je crkvice Sv. Križa u Ninu, s vrlo zanimljivim konzervatorskim i tehničkim metodama pri radu: istraživanje građevine, arheologija njezinih zidova i svodova, svih konstrukcija od temelja do krova, arhitektonsko i fotogrametrijsko snimanje, statička sanacija, injektiranje ziđa, izolacija od podzemnih voda, desalinizacija. Uz sve to bio je okupljen i tim eminentnih stručnjaka za sva ta područja i metode, od istraživanja i sanacije do završnih radova i prezentacije spomenika: uz spomenute profesore još Milan Prelog, Mate Suić, Davor Domančić, Vjekoslav Donassy, Sergej Kolobov... Uslijedili su jednako složeni zahvati u Zadru: na rotondi Sv. Donata, na ostacima bazilike Sv. Tome, na revitalizaciji kuće Grisogono. Dakle, spomenici i metode te stručnjaci i autoriteti zaštite uz koje sam nastojao biti dobar učenik. Od profesorice Radulić puno se moglo naučiti o razumijevanju, rekao bih, održivog života spomenika u suvremenim okolnostima njegova bivanja, a od profesora Petriciolija pak, o kritičkom odnosu prema proučavanju i tumačenju spomenika,

njegova nastanka i trajanja te stilskih odlika i povijesne građe.

S takvim relacijama prema struci, s vremenom sam grad shvatio kao spomenik, Zadar na crti između malenog i velikoga grada (malen u odnosu na velike gradove srednjovjekovne Europe, a velik u odnosu na malene gradove tadašnje Dalmacije). Uz to, sa statusom metropole u srednjovjekovnoj provinciji, bio je grad uzornog urbaniteta, bogate slojevitosti, zasebnih vrijednosti unutar tih slojeva. Dakle, njegova izvrsnost u cjelovitoj prostornoj kompoziciji izrasloj na matrici rimskoga grada, podignut i oblikovan u dugome povijesnom trajanju i lijepom prirodnom krajoliku, postao je na svoj način "moj grad" s kojim se, kako Vi kažete, "neraskidivo" povezujem, svakodnevno i uvijek s puno znatiželje, izazovnih nepoznanica i ugodnih saznanja, okruženja za poticajni rad u struci, ali i finu dokolicu u privatnome životu.

U dugogodišnjoj konzervatorskoj praksi radili ste na velikom broju važnih projekata obnove i revitalizacije spomenika kulture od izrazitog značaja, a usporedno sa zaštitarskim poslom posvetili ste se i znanstveno-istraživačkom.

To je išlo zajedno jedno s drugim, ali uvijek u timu s ostalim kolegama u Zavodu i naravno kroz redovite programe Zavoda. Uspješno smo surađivali. Ipak, rado ću izdvojiti Miljenka Domijana. Na Rijeci smo pohađali istu školu, on generaciju ili dvije ispred mene. Potom smo u Zadru pohađali isti studij, radili isti posao u Zavodu, gdje se Miljenko zaposlio nekoliko godina kasnije, a po odlasku profesorice Radulić, postao ravnatelj, dugi niz godina, potom i glavni konzervator Ministarstva kulture Republike Hrvatske. U timu koga je on vodio bio sam jedan od ostalih, zadužen možda nešto više za vođenje konzervatorskih istraživanja, arheologiju povijesnih građevina i struktura, dokumentiranje zahvata. Stručni slijed

takvih poslova vodio je naravno i prema pisanju konzervatorskih izvještaja, s njima i znanstvene obrade pojedinih tema. Tome sam poklanjao veliku pažnju podrazumijevajući objavu kao sastavni dio metode rada, ne radi vlastitog imena u zaglavlju članka, ili na koricama knjige, već radi samih spomenika te objave poslova na njima i spoznaja o njima. Dapače, čini mi se da tom dijelu rada valja posvećivati i veću pažnju upravo zbog vrednovanja baštine i radova na njoj. Pojedini važni konzervatorski zahvati do danas nisu objavljeni, što nije dobro.

Obavljajući tu dionicu, znatnu sam pažnju posvetio rezultatima istraživanja i prezentacije građevina koje pokazuju preobrazbu rimskog *Iadera* u kršćanski grad. Prije konzervatorskih zahvata malo smo znali o ranokršćanskom sloju u Zadru, tek krstionica do katedrale, o kojoj je pisao Ćiril Metod Iveković, te oratorij Sv. Petra Starog i ostaci bazilike Sv. Tome, s kojima je profesor Ivo Petricioli praktično otvorio poglavlje suvremenoga proučavanja ranokršćanske arhitekture u Zadru. Uslijedila su moja istraživanja ostataka kasnoantičke bazilike Sv. Marije Velike, ili bazilike Sv. Stjepana (za koju se pokazalo da je jedina kasnoantička bazilika do danas sačuvana u prostoru i u liturgijskim funkcijama u nekome od antičkih gradova Dalmacije), ili pak, razvijenog episkopalnog kompleksa u kome je romanička katedrala "sjela" na matricu one ranokršćanske, a sakristija do nje zapravo je dobro sačuvani *katekumeneion* iz 5. stoljeća, ili pak, ostataka ceterijalne bazilike Sv. Ivana ispred Grada. Svi ti zahvati su u *Iaderu*, gradu gotovo nepoznate kristijanizacije, pokazali strukturu vrlo razvijenoga kršćanskog grada u kasnoj antici. Za rani srednji vijek u Zadru, za njegovu od ranije dobro poznatu predromaničku arhitekturu, konzervatorska su istraživanja pokazala važnu novost: dva projekta jedne rotonde, crkve Sv. Donata, inače meni posebno

drage teme, amblematične građevine ne samo povijesnoga Zadra nego i umjetnosti ranoga srednjeg vijeka u nas općenito; građevine u vrhu europske predromanike. Istraživanja su ispravila i krivu predodžbu o prvom i drugom sloju u strukturi zadarske katedrale. Naime, otkrili smo da su kolonade i galerije u njoj nastale već u 12., a ne u 13. stoljeću, kada je bazilika kao posve dorečena prostorna cjelina samo produžena na pročelnoj strani. Vrijedan je bio i konzervatorski zahvat kojim je u nasipu renesansnoga bastiona istražena starija gradska utvrda Citadela te potom prezentirana i namijenjena novim sadržajima. Dakako, sve su to nove teme, nove ne samo za povijest Zadra nego i za povijest umjetnosti u Dalmaciji. Otkrića su došla s konzervatorskim radovima, dio su onih spoznaja koje su konzervatori priložili znanosti o povijesti umjetnosti u nas. Stoga je o svemu tome trebalo pisati, kao i o mnogo čemu ostalom, izvijestiti stručnu i znanstvenu javnost, rekao bih "iz prve ruke". Dakako, ne radi sebe već zbog spomenikā, radi istine koju oni sobom nose. Pružala mi se mogućnost otkrivati i dijelove reljefa pa sam donekle i o njima pisao, onima ranokršćanskim te predromaničkim i romaničkim. Posebno mi je drag nalaz freske s likom Sv. Donata u katedrali.

Nakon skoro trideset godina konzervatorske karijere te uz nju i one znanstveno-istraživačke, 1995. godine započeli ste, kao vanjski suradnik, s radom na tadašnjem Odsjeku za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta u Zadru, a potom je uslijedilo i trajno zaposlenje. Kako ste i zašto svoju karijeru odlučili usmjeriti u drugom, znanstveno-nastavnom pravcu?

Možda o tome ne treba govoriti kao o drugome pravcu. Jedan se nadovezuje na drugoga. Sličan put su prošle još neke kolege iz konzervatorske struke, a već sam spomenuo koliko se ona prožima s poviješću umjetnosti te

←

Prof. Pavuša Vežić
na Kolokviju o 900.
obljetnici Vekenegina
epitafa, održanom u
kapitularnoj dvorani
samostana Sv. Marije,
Zadar, 4. studenog
2011.

koliko se obje prožimaju i zavise od potrebnoga znanstvenog pristupa. Poziv na suradnju u nastavi bio mi je iskazan za kolegije koje sam mogao dobro “pokrivati”. Novi predmet u programu bio je Osnove arhitekture, a naslijeđeni Zaštita spomenika kulture. Kasnije sam predavao i Hrvatsku umjetnost ranoga srednjeg vijeka. U sklopu izborne nastave pak, održavao sam ciklus koga sam nazvao Grad i povijest. Riječ je o antičkom i srednjovjekovnom gradu na tlu Europe i Mediterana, kao i onima na tlu Istre i Dalmacije. Uz sve to i kolegij o katedralama u gradovima tih dviju

povijesnih provincija. Kao prirodni ishod svih poslova koje sam prije i poslije dolaska na Fakultet obavljao, bilo je znanstveno istraživanje i tumačenje te publiciranje radova. Spomenuti ću posebno drage mi teme pretvorene u knjige, na primjer o zadarskome ranokršćanskom naslijeđu, ili o ciborijima ranoga srednjeg vijeka na tlu Istre i Dalmacije, ili o crkvi Sv. Donata, ili nedavno objavljenu knjigu o memorijama Sv. Vida u Zadru i Sv. Križa u Ninu.

Možete li nam, iz perspektive praktičara, reći u kolikoj je mjeri sveučilišno teorijsko znanje doista primjenjivo u praksi bez

stečenoga kvalitetnog praktičnog iskustva i na koji način studentima omogućiti da ga steknu kada je veliki broj važnih institucija koje se bave očuvanjem kulturne baštine još uvijek "hermetički" zatvoren?

Dakako da je znanje iz teorije povijesti umjetnosti nužan preduvjet svakome tko se bavi zaštitom umjetnina. Međutim, kulturnu baštinu tvori i neizmjereno mnoštvo artefakata koje ne razumijevamo kao umjetninu. Baština je zapravo ukupnost starina profanog i sakralnog porijekla, urbanog i ruralnog, etnografskog i umjetničkog, kamenog i drvenog, metalnog i papirnato, pisanog i tiskanog, nastalog kao rukotvorina ili industrijski proizvod, materijalna i nematerijalna baština... Na primjer, pri arheološkim istraživanjima svaki novčić, ili ulomak zemljane posude, ima svojstvo spomenika kulture, ili u arhivima svaki papir, ili bilo koja među ostalim arhivalijama, ili štošta ostaloga. S tom činjenicom studenti povijesti umjetnosti susreću se prvi put upravo u nastavi Zaštite spomenika kulture. To je za njih donekle zbunjujuća spoznaja. Stoga sam u kolegij uveo terensku nastavu obavljanu u radionicama kulturnih ustanova u Zadru, npr. u Državnom arhivu, u Arheološkome muzeju, u Centru za obradu hidroarheološke građe, u radionici Hrvatskoga restauratorskog zavoda ili u Konzervatorskom uredu. Na tamošnja iskustva vrlo dobro su reagirali, s velikim zanimanjem. U nekoj od radionica obavljali su i studentsku praksu. Neki bi se rado i zaposlili tu. Nažalost, mogućnosti za to zaista podsjećaju na "hermetičku zatvorenost", kako Vi kažete. Međutim, nije riječ o tome, o zatvorenosti osoblja u tim ustanovama, već o društveno uvjetovanoj skućenoj mogućnosti zapošljavanja, ili jednostavnije rečeno o zabrinjavajućem odnosu društva prema baštini općenito, prema programima i kadrovima zaštite.

Sjećam se da ste na kolegijima iz zaštite spomenika kulture s posebnim naglaskom isticali nužnost interdisciplinarnog pristupa u teoriji i praksi, no stanje na terenu pokazuje drugačiju stvarnost. Čini se da u moru znanosti i struka od kojih se očekuje suradnja, često dijalog i dubinsko razumijevanje izostaju, nerijetko nauštrb samih spomenika. Je li uopće moguće, u svijetu koji sve više teži fragmentaciji i uskoj specijalizaciji, doista provoditi takav oblik suradnje, a da ona ne predstavlja tek zadani zakonski minimum?

O tome sam često govorio studentima. Navodio sam činjenicu da koliko je kritička povijest umjetnosti prije sto i više godina pomogla teoriju i praksu zaštite spomenika (sjetimo se samo austrijske škole povijesti umjetnosti!), toliko je osobito suvremena interdisciplinarna zaštita, s rezultatima novih istraživanja i kritičkog valoriziranja, pomogla današnju povijest umjetnosti. Da li bi je uopće i bilo bez takvih zahvata? Spomenut ću da je u našoj sredini otac moderne povijesti umjetnosti, Ljubo Karaman, radni vijek proveo upravo u stolici konzervatora u Splitu, a potom Zagrebu. Cvito Fisković, neobično važan za povijest umjetnosti u Dalmaciji, također je bio konzervator u Splitu. Rekao sam već, Ivo Petricioli svakodnevno je surađivao s konzervatorima u Zadru. U generaciji istaknutih povjesničara umjetnosti danas uz ostale su i bivši konzervatori: Ivan Matejčić u Istri ili Joško Belamarić u Dalmaciji. To su dobri primjeri za opću relaciju povijest umjetnosti - zaštita spomenika. Međutim, zaista nužna je i subspecijalizacija, poznavanje zakonitosti struke, tehnologije, metoda i materijala, fizike i kemije, alata, edukacija u svemu tome, praćenje stručne i znanstvene literature, pisanje stručnih i znanstvenih izvještaja o radovima s područja konzervacije i restauracije spomenika. No, bez dijaloga među strukama sve to nije dovoljno. S pravom ističete potrebu za *dubinskim razumijevanjem* spomenika i zahvata na njemu.

U kojem se smjeru razvijaju današnja konzervatorska praksa i studij povijesti umjetnosti u Hrvatskoj?

Naravno, u smjeru interdisciplinarne zaštite s vrlo vrijednim rezultatima u obradi pojedinačnih spomenika i umjetnina, odnosno u smjeru metodološki dobro utemeljene povijesti umjetnosti. Za predodžbu metoda i mogućnosti mogu spomenuti npr. “operaciju Apoksiomen”, od nalaza u moru do postave u muzeju, ili pak, novije publikacije: periodiku o restauratorskim radovima (poput Portala), ili vrijedne monografije, na primjer o dubrovačkim spomenicima. Svakako valja naglasiti dosege restauratorskih radionica, ali i usmjerene programe studija, na primjer Restauracije i konzervacije na Sveučilištu u Dubrovniku, te postdiplomske studije s temama iz povijesti umjetnosti. Iz tih djelatnosti stasala je generacija novih i vrijednih restauratora i konzervatora, kao i povjesničara umjetnosti.

Međutim, dvije pojave posebno zabrinjavaju. Jednu ste maloprije Vi postavili: niska stopa zapošljavanja u ustanovama zaštite spomenika; a drugu ću ja: zabrinjavajući odnos društva u cjelini prema povijesnim prostorima, posebno prema ruralnim i urbanim aglomeracijama izloženim ugrožavajućem osipanju domaćeg stanovništva i tradicionalne ekonomije, ujedno zagađivanjem prirodnoga krajolika npr. s naseljima elektro-vjetrenjača kojima ne vidimo opravdani razlog. Nacionalni parkovi prirode, ali i povijesni gradovi ugroženi su jeftinim masovnim turizmom o čemu govore domaći i strani tv-dokumentarci, raspravlja UNESCO.

U više navrata obavljali ste i neke važne rukovodeće funkcije. Bili ste pročelnik Odjela za povijest umjetnosti Sveučilišta i Zadru, ali i član Vijeća za kulturnu baštinu Ministarstvu kulture Republike Hrvatske.

Recite nešto o tim iskustvima. Što biste posebno izdvojili?

Moja iskustva na Odjelu zaista su ohrabrujuća. Dobro sam surađivao s upravom Fakulteta, potom Sveučilišta, cijelo vrijeme napredovao u zvanju, vrlo dobro surađujući sa svim nastavnicima i što je mi posebno važno, sa studentima. Drago mi je što je za moga mandata obogaćena biblioteka Odjela, osigurani su bolji prostorni uvjeti za nastavu, više kabineta, zasebno tajništvo, povećan je broj asistenata. Pretpostavljam da sam ostavio traga na Odjelu.

Što se tiče sudjelovanja u radu Vijeća za kulturnu baštinu dvije sam godine, u dobroj suradnji s ostalim kolegama, obavljao predviđene poslove vezane ponajviše uz procjenu programa zaštite spomenika dostavljene na natječaj Ministarstva kulture Republike Hrvatske, i to od konzervatorskih odjela, arheoloških muzeja i sličnih ustanova na terenu. No, s vremenom sam stekao dojam da iza nekih programa ne stoji struka te sam dao ostavku na mjesto u Vijeću. Neposredan povod bio je blagonaklon odnos Ministarstva prema konceptu preobrazbe tvrđave Sv. Mihovila u Šibeniku u za mene dvojbenu program kazališta. Na tom sam primjeru pomislio da je Vijeće savjetodavno tijelo Ministarstva u onolikoj mjeri u kolikoj pogoduje “zaštićenom” programu, a ne autentičnom spomeniku. To je za mene bio kraj. No, uz to se nadovezuje i negativan odnos našega društva prema povijesnim gradovima u nas. Oni su najveća umjetnička djela koja smo naslijedili, a postaju žrtve u lancu apartmanske industrije turizma koji iseljava građane, razara duhovnu supstancu grada. Sve to u velikoj mjeri još uvijek prati kronična “hrvatska šutnja”. No, s njom je Dubrovnik s preko 5.000 građana u prstenu gradskih zidina sveden na manje od 1.000 sugrađana. Slično je i s ostalim povijesnim gradovima u nas. Da

li je to strateški cilj Ministarstva kulture Republike Hrvatske?

U vrijeme jednog od Vaših pročelničkih mandata na Odjelu je utemeljena *Nagrada Ivo Petricioli* namijenjena najboljim studentima Odjela za povijest umjetnosti Sveučilišta u Zadru, a pokrenut je i odjelni časopis *Ars Adriatica*, čijim ste urednikom bili u prva tri broja.

Svi smo ponosni na tu nagradu, profesori što među svojim studentima vide one koji se izvrsnošću studiranja i razumijevanju struke izdvajaju, kao što su i studenti ponosni na nastavnike koji zamjećuju njihovu predanost u sabiranju znanja i vještini njegova prenošenja. Prirodno je bilo tu nagradu nazvati imenom utemeljitelja studija povijesti umjetnosti u Zadru i onoga koji je niz svojih studenata podupirao u bavljenju s tom strukom, poticao i zalagao se za njihovim zapošljavanjem te surađivao sa svojim bivšim studentima cijeloga života. Drago mi je što su moje kolege prihvatile ideju o takvoj nagradi i njezinome imenu. Trud profesora iznjedrio je i naš časopis te nakon nekoga vremena meni povjerio dužnost urednika. Bilo je to 2010. godine. U urednički kolegij uključio sam mlađe kolege, oslonio se na njihovu energiju i ambicije te povjerio veći operativni dio dragoj kolegici Marijani Kovačević te kolegama Larisu Boriću i Ivanu Josipoviću koji je preuzeo i likovno uredništvo časopisa. Tim je bio izvrstan, rezultat zamjetan. Kasnije sam im poklonio puno povjerenje, zamolio kolegu Larisa Borića da preuzme vođenje časopisa što je prihvatio te časopis uređuje i vodi vrlo dobro i danas.

U periodu od 1975. do 2017. godine objavili ste sedam knjiga, pet poglavlja u knjigama, sedamdeset znanstvenih i četrdesetak stručnih radova, no unatoč nedavnom umirovljenju najavili ste kako u mirovini nećete mirovati. Što ste točno pritom imali

na umu? Možete li nam reći nešto o Vašim trenutnim i budućim projektima?

Pa prije svega dovršiti ranije preuzete obaveze s kojima sam za program izdavačke djelatnosti našega Odjela obavezao se, u obliku knjige, obraditi dvije velike teme: srednjovjekovne ciborije na tlu Istre i Dalmacije te ranorenesansne palače i stambene kuće u Zadru. Ciboriji su svojevrsna arhitektura u arhitekturi, a naslijedili smo relativno veliki broj takvih instalacija, romaničkih i gotičkih, od onog u Poreču do onog u Kotoru, da mi se čini kako bi ih bilo vrijedno okupiti na jednome mjestu, kao što sam ranije okupio one ranosrednjovjekovne. S druge strane, stilske odlike ranorenesansne arhitekture u Zadru, ponajprije na nadbiskupskoj palači, a potom prožete sa strukturom patricijskih kuća, svjedoče o visokoj kulturi življenja, temi koju držim da je analizom arhitekture moguće bolje obraditi nego li je to do sada učinjeno. No, ideje se roje, pa postoje i druge mogućnosti. Jedna od njih zapravo je već u toku. Naime, prije sedam godina naš je Odjel skupa s časnim sestrama benediktinkama, a povodom 1111. godine uklesane u epitafu na grobu opatice Vekenege, organizirao znanstveni kolokvij o Samostanu Sv. Marije Male u Zadru u vrijeme te vrijedne opatice. Sad je pri samome kraju priprema za tisak zbornika toga skupa u kome sam urednik zajedno s kolegom Ivanom Josipovićem. Slijedi drugi, s radovima sa sličnoga kolokvija, koga je organiziralo naše Sveučilište zajedno s časnim sestrama, a povodom 1056. godine (u kojoj je kralj Petar Krešimir IV. u Šibeniku, opatici Cichi potvrdio kraljevske slobode za Samostan u Zadru). Na žalost, moja knjiga o graditeljstvu, u ediciji *Umjetnička baština Zadarske nadbiskupije*, započeta s pripremom za tisak prije osam godina, još nije objavljena. Volio bih da se nađu mogućnosti za nastavak rada na njoj. ×